

Emnenr. 80

Fylke:

Nordland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Saltdal

Emne:

Bygdelag.

Oppskr. av:

J. Frøinger

Gard:

(adresse):

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Av egen røynsle

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

sp. 1.-

Ja en kann vel si det. ^{SVAR} Det er sikkert at i gamle dage riktige folk ikke så ofte lagede, de var mer hardføre og kunne tåle å være meget sjuk, riktige er såd var det gjerne hos en som kunne mer en andre. De var ee. a. o. mere hardføre en folk som lever i våre dage, så en kann si at det er stor forskjell på tiden for en ee. 50-60 år og mer.

2.-

Det er ikke godt å iethale seg om det, men jeg tror de fleste viste middel og de fant også råd med ee. del slike sjukdommer. For eks. brüste manges i bare "Kausju" på seg, helst hadde de Kausju i en pose rundt halsen, slik at den ble hengende i halsgropen, eller de hadde den bak på ryggen. Dette for å vuge seg med smitte av forskjellig art; Likevis var det ee. del som bar moskås, men det har jeg hørt mindre om. Derimot kunnebar var det mange som brüste og da helst eldre folk, men den tippet de på slike som hadde vansker med vanelating.

Quarper skulle være et meget godt middel mot den slags sjukdom.

3.-

Ja folk flest hadde forskjellig urter liggende til bruk mot brandier og andre sjukdommer om de skulle være ueholdig å få dem.

Branneris fr. hadde de liggende "kopselbol" som de så tok av de fine laget å la på sårene. Jeg har selv sett virkningen av det og kann bare si at den var meget god.

Mot "influenza" bruktas koldt Melk med pepper
 i. Mot feber og v r, bruktas salve, koldt av  smekket
  seltet utkj met omr  blandet med lysol og litt  ster
 eller avkok av disse fr. Kyningrokk og eierben; men stort
 sett bruktas "groblad" som de pl kket inne og t knet.
 Vid ber k av "groblad"  le disse deppet i kokende
 vann og lagt p  s rene. "Groblad" finnes overalt
 her, de vokser p  skult gr nn og har en  ndes-
 lig virkning, de holder s rene rene, saubelig
 som de trekker  t all  renhet og har en god
 virkning slik at et s r grov fr t.

Kyningrokk  le ogs  meget brukt som avkok
   og helst mot vassk lighet og  rind ngene.
 Brunsvin  le ogs  meget brukt. De kunne von
 tilv tt med pepper, eller lok, ogs  med k ve. Det
  le gjerne tatt en draum p  "fortunde jerte" hvor lag
 helst mot forkj lelse.

sp. 4 - Jeg tror og har ogs  h rt at det var p  alle g r
 at de hadde slike kemologiske medisin st ende
 om det skulle v re u pordig.

5 - Ja jeg tror at var vann fri for en eller annen
 slags medisin, s  fikk nok de l ne. At folk
 tyldte til "jodvann" vet jeg heute fleen gange, men
 til prestene tror jeg det var f  eller inge. Kan
 kunne for en 80-100  r tilbake; men da var
 jo prestene (ialfall mange) og s  godt inne i lege-
 k nstene og kunne ogs  lage medisin, men
 i den virke tid, eller siden 1870 tror jeg ikke det
 er mange prestes som har stort vete p  legjeringer
 eller kan v re medisin

-6 - Har ikke f tt emulsi 40 og kan ikke v re
 p  dette

-7 - blod vann med "trek", dette ordet er ukjent
 for meg.

-8 - Ja "Dyvelsdr kk" kjenner jeg g tt til og har selv
 prøvt den. Den brukt den helst mot opphovning
 eller bet av  renhet som k pstatisk eller v r

15697

en blei breudd av en houle og likuende, og så mest
heveler. Den ble smiirt i teupa huden eller om-
kring vord.

Kjemmer ikke til hvad den ble laget av,
men man kunne få kjøpt den på
apotekene.

sp. 9. - For 80-90 år siden kjente de fleste voksne mennesker
gott til de forskjellige legeviter og tok også vare
på dem. Det kunne være planter eller annet som
de viste om var godt mot det ene eller annet.

" 10. - Planter ble helst oppbevart i tømt teltkann og jern
slid at det ikke tok skade i skap, kiste eller likuende.
Ferdige medisiner ble oppbevart på flasker eller belær.

" 11. - Ja enkelte innegjendur som bruktes, ble kjøpt på
apotek, uavnt på de forskjellige steder, men
var forskjellig på de forskjellige steder; men
eller det jeg har hørt var de mest likedann.

" 12. - Har ikke heller fått mestliste nr. 43. så jeg
kan ikke si noe om det.

" 13. - Jo enkelte hadde oppskrifta for medisiner
og skulle noen ha den eller den sort, så
ble sine oftest overlevert uimntlig. Dette så
sænt det var voksne mennesker som ville ha
det, eller bad om det.

" 14. - Ja det var da udel som hadde slike gamle
legebøker og skrifter med lagervid i, men
de var sjeldne. Kan ikke huske at jeg har
sett slike, men har hørt om dem.

- 15. - Når en skal være på dette spørsmål så er det
vil vanskelig å velge noe, da det var så mange
rader og medisiner som ble brukt, disse kunne
være meget forskjellige på de forskjellige steder.

Jeg husker at det var mange som kunne lese "vord",
de brukt en illrad som de leste noen ord over
og omstet de så over i spilt, så kalt de tridde rindt.
de loten eller annen, som var vridt. De se i lex, vord"

15697

4.
som egentlig jalp det. Å la bort "Vær", var det også
en del som kunne. Det var bare med ord alle
foregikk, men har ikke hørt ordene.

Å hause blod kunne vedde og jeg husket en gutt
som fikk den ene foten rullet på en sirkelbrog
Da var det en mann i nærheten som kunne
skære blod og han ble heilt; Han fikk da være
på gutten så leste han noen ord og blodet stoppet
momentant. Hvilke ord han brukte vet jeg ikke.
Det var og mange andre slike røder, men skal
innskruke meg til dette.

Pygmalakjerner. (A. Lakjerane.)

- sp. 16 → Det kunne være både kvinner og menn. Vil
ikke si at de har rasjonell virksomhet, men
vår det som folk som trengte dem, var de alltid
villig til å hjelpe.
- 17 - Jeg tror det helst var fra himmelen stien
de kom, har ikke hørt at noen kom fra stengene
eller var fra bjente eller.
- 18 → Ja de kunne også være innflyttere.
- 19 - Det var vel litt forskjellig med alderen, men
som vanlig tror jeg de var rindt. 30 år, eller mer.
- 20 - Ikke det jeg har hørt, men kanskje noen har
lest av foreldrene sine.
- 21. → Jeg tror det var medfötte evner. Hvordan de viste
seg kan bare skjønne jeg ikke til.
- 22 - Vil ikke si at det var personlige gaver, men
mer en medfött evne eller tragg.
- 23 - Tror ikke det var noen som hadde det fast yrke,
men helst vår folk brøgte hjelp.
- 24 - Skal en si det en tror, så er det sikkert at noen
fast bedelning tok de ikke, men folk ga vedkomende
det de hadde råd til
- 25 - Jeg tror ikke det, helst var det et ikke lite utvært

15697

ringsspråk, ullen de ildannede laget og
dine blyddoktorene.

- 26 - Ja krillik var det nokk av, men jeg tror at de
fleste roste dine blyddoktorene, selv om de
ofte ikke kunne lake de forskjellige sjukdomer
- 27 - Ikke det jeg kjemmer til her i Bygda.

B. Lagerid og Lagekjerner.

- 29 - Det var helst plantene blyddoktorene brukte,
de saadit plantene om sommeeren forklart dem
og enten lot de pasientene få sedel av disse
planter, eller vedt doktor Rakte og laget se slike
te om de fikk.
- 30 - Ja de saadit dem selv.
- 31 - De ble oppbevart enten i linet kistene: laget
de te oppbevarte de dem på flasker eller på krukker.
- 32 - En og annen kjøpte på apotek, men da måtte
de ikke finnes dem ert medisin i bygda, eller som
slike planter.
- 33 - Dette op. er vanskelig å gi noe svar på, men
de hadde vel sine regler å gå etter.
- 34 - Jeg antar det, men de var nok høist fr-
skjellig sine oppskriftene
- 35 - Ja, det var det en par stykker om brukte vann.
Måten det ble brukt på var at vedt. fikk et
opann av slike rotter, om vedkommende doktor
eller doktorsjering hadde lest om og dette ble
brukt mot sårhet, eller u. u. slik at de om
brukt det vatet lende eller linkeklitte og la
på der ondrøpene var.
- 36 - Ja det var det mange om gjorde.
- 37 - Ja det hente nokk. Det var da helst lammewill om
var filsatt med Kavn eller det kunne være andre
urter.
- 38 - Ja det var en kvinne her om var flink med og
kjøre for eksen.
- 39 - Det kunne nok være en og annen, men jeg kjemmer
ingen, imidlertid om hadde finger for landbrukning.

sp. 40 - Jeg har hørt at han hadde lagt dem selv (han var
jr. med.).

- 41 - se sp. 40.

- 42 - Kan ikke si om disse doaktene er med in-
loting og kopping. Men her i bygdene var det en par
tre kjerringer som er med kopping.

- 43 - De hadde en koppermaskine.

- 44 - Det kan jeg ikke uttale meg om.

- 45 - Ja jeg har hørt om det, men i hvilken ret-
ning vet jeg ikke.

- 46 - Det har jeg neppe, det var jr. folk med alle
slags gjødselommer som besøkte disse bygd-
doaktene, så man spesielt hadde ved
neppe noen.

- 47 - Det var forskjellige utvalte hadde skap, enkelte
en kiste.

- 48 - Ja det hadde de, enten var det en liten skive
eller det var en løp, som sakene var gjentatt.

— B. Løgbøker. —

- 49 - Ja har hørt at enkelte hadde bøker, men
har ikke selv sett dem.

- 50 - Det kan jeg ikke si.

- 51 - Det har jeg ikke og har heller ikke hørt om det.

- 52 - Kan ikke si, men tror det ikke.

- 53 - Jeg kjemmer ikke til at noen bøker av den
sort finnes, men det kan jr. kunne.